

การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยการมีส่วนร่วมของ
ครูประจำชั้นและผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนบ้านบางกัน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพังงา*

DEVELOPMENT OF STUDENT CARE SYSTEM THROUGH
THE PARTICIPATION OF HOMEROOM TEACHERS AND PARENTS
AT BAN BANGKAN SCHOOL UNDER THE PHANG NGA
PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE

ภัทรนันท์ ทิพย์รักษ์¹ และ สมเกียรติ สัจจารักษ์²

Pattaranan Thipruk¹ and Somkiat Sadjarak²

¹⁻²การบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

¹⁻²Master of Education (Educational Administration), Phuket Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author's Email: pattaranann.thipruk@gmail.com

วันที่รับบทความ : 21 มีนาคม 2569; วันแก้ไขบทความ 2 เมษายน 2569; วันตอบรับบทความ : 4 เมษายน 2569

Received 21 March 2026; Revised 2 April 2026; Accepted 4 April 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการดำเนินงานของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2) พัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้การมีส่วนร่วมของครูประจำชั้นและผู้ปกครอง และ 3) ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของระบบที่พัฒนาขึ้นในโรงเรียนบ้านบางกัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพังงา เป็นการวิจัยเชิงแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยประชากรและกลุ่ม

Citation:

* ภัทรนันท์ ทิพย์รักษ์ และ สมเกียรติ สัจจารักษ์. (2569). การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยการมีส่วนร่วมของครูประจำชั้นและผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนบ้านบางกัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพังงา.

วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 4(3), 1572-1584.

Pattaranan Thipruk and Somkiat Sadjarak. Development Of Student Care System Through The Participation Of Homeroom Teachers And Parents At Ban Bangkan School Under The Phang Nga Primary Educational Service Area Office. Modern Academic Development and Promotion Journal, 4(3), 1572-1584;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

ตัวอย่างประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 49 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมินระบบ การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการโดยการสำรวจความคิดเห็นและการสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการส่งต่อนักเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.1 อยู่ในระดับมาก และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.61 2) ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่พัฒนาขึ้นโดยประยุกต์ใช้วงจรคุณภาพเดมมิง (PDCA) ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 11 ข้อ การคัดกรองนักเรียน 11 ข้อ การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 11 ข้อ การป้องกันและแก้ไขปัญหา 11 ข้อ และการส่งต่อนักเรียน 11 ข้อ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของครูประจำชั้นและผู้ปกครอง ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นกรอบพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบ้านบางกันได้อย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน และ 3) ผลการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิพบว่า การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยการมีส่วนร่วมของครูประจำชั้นและผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนบ้านบางกัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพังงามีผลการประเมินด้านความเหมาะสม และด้านความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.00 อยู่ในระดับร้อยละ 100.00 ซึ่งมีความเหมาะสมและเป็นไปได้ทั้งสองด้าน

คำสำคัญ: ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยการมีส่วนร่วม, ครูประจำชั้น, ผู้ปกครอง

Abstract

This study aimed to 1) examine the current conditions of the implementation of the student care and support system 2) develop operational guidelines for the student care and support system through the participation of homeroom teachers and parents and 3) evaluate the appropriateness and feasibility of the developed system at Ban Bangkan School under the Phang Nga Primary Educational Service Area Office. A mixed-methods research design was employed. The population and sample consisted of 49 participants, including school administrators, teachers, and educational

personnel, as well as 7 experts. The research instruments included questionnaires, interview forms, and a system evaluation form. Data collection was conducted through opinion surveys and in-depth interviews. Quantitative data were analyzed using frequency, percentage, mean, and standard deviation, while qualitative data were analyzed through content analysis. The results revealed that 1) the overall implementation of the student care and support system was at a high level, with the highest mean score found in the student referral component ($M = 4.10$, $SD = 0.61$) and 2) the developed student care and support system, designed based on the Deming quality cycle (PDCA), comprised five components: knowing students individually, student screening, student promotion and development, prevention and problem resolution, and student referral, with each component consisting of 11 operational indicators emphasizing the active participation of homeroom teachers and parents. The developed system can be practically applied as a sustainable framework for improving the student care and support system at Ban Bangkan School, and 3) the expert evaluation indicated that the developed system achieved full agreement regarding appropriateness and feasibility ($M = 1.00$, 100%), demonstrating the highest level of suitability for implementation.

Keywords: Student Care System, Participation, Homeroom Teachers

บทนำ

การจัดการศึกษาไทยมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพรอบด้านทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และคุณธรรม โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งกำหนดให้สถานศึกษาส่งเสริมการเรียนรู้ตามศักยภาพและประเมินพัฒนาการอย่างรอบด้าน แนวคิดดังกล่าวสะท้อนความจำเป็นของการจัดระบบสนับสนุนผู้เรียนอย่างเป็นองค์รวม โดยเฉพาะระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ที่เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาและคุ้มครองผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561) ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการบริหารจัดการที่มีโครงสร้างชัดเจน ครอบคลุมการรู้จัก

นักเรียนรายบุคคล การคัดกรอง การส่งเสริม ป้องกัน ช่วยเหลือ และส่งต่อ โดยอาศัยครูประจำชั้นเป็นกลไกหลักร่วมกับผู้ปกครองและภาคีเครือข่าย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551) อย่างไรก็ตาม สถานการณ์เด็กและเยาวชนไทยในปัจจุบันมีความซับซ้อนมากขึ้น ทั้งปัญหาครอบครัว เศรษฐกิจ สุขภาพกาย-จิต และพฤติกรรมเสี่ยง ซึ่งส่งผลต่อการเรียนรู้และการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนอย่างมีนัยสำคัญ

โรงเรียนบ้านบางกัน พบว่า ยังมีข้อจำกัดในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เช่น พฤติกรรมไม่พึงประสงค์ของนักเรียน ความร่วมมือจากผู้ปกครองที่ไม่ต่อเนื่อง ภาระงานครูที่สูง และความไม่ชัดเจนของกระบวนการดำเนินงาน ส่งผลให้การดูแลช่วยเหลือผู้เรียนไม่ครอบคลุมและขาดประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศ สะท้อนถึงความจำเป็นในการพัฒนาระบบดังกล่าวอย่างเร่งด่วน

ดังนั้น การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยเน้นการมีส่วนร่วมของครูประจำชั้นและผู้ปกครองจึงเป็นแนวทางสำคัญในการยกระดับคุณภาพผู้เรียนให้ครอบคลุมทุกมิติ ทั้งด้านวิชาการ พฤติกรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ อันจะนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนอย่างเต็มศักยภาพและสอดคล้องกับเป้าหมายการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบ้านบางกัน
2. เพื่อพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยการมีส่วนร่วมของครูประจำชั้นและผู้ปกครอง
3. เพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่พัฒนาขึ้น

การทบทวนวรรณกรรม

อาร์นสไตน์ (Arnstein, 1969) แม้ทฤษฎีบันไดการมีส่วนร่วมของพลเมือง จะเน้นบริบทการวางแผนเมือง แต่ได้ถูกนำมาประยุกต์ใช้ในบริบททางการศึกษาเพื่ออธิบายระดับของการมีส่วนร่วม ตั้งแต่การถูกควบคุม (Manipulation) การแจ้งข่าว (Informing) ไปจนถึงการเป็นหุ้นส่วนที่แท้จริง (Partnership) และการมอบอำนาจ (Citizen Control) แนวคิดนี้ช่วยให้

ผู้ที่เกี่ยวข้องมองเห็นภาพพัฒนาการของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองจากเพียงผู้รับข้อมูลไปสู่การเป็นผู้ร่วมตัดสินใจและขับเคลื่อนกิจกรรมของโรงเรียน

เอปสแตน (Epstein, 2009) ได้พัฒนาทฤษฎีและแนวคิดที่สำคัญเกี่ยวกับการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ครอบครัว และชุมชน ซึ่งเป็นกรอบแนวคิดที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในวงการศึกษาทั้งในระดับนโยบายและการปฏิบัติจริง โดยเฉพาะในด้านการสร้างระบบสนับสนุนและดูแลนักเรียนอย่างรอบด้าน แนวคิดหลักของ เอปสแตน มุ่งเน้นการพัฒนาหุ้นส่วน (partnerships) ที่ยั่งยืนระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมด เพื่อส่งเสริมความสำเร็จของผู้เรียนในทุกมิติ ทั้งทางวิชาการ พฤติกรรม และสังคม

นเทกานะ (Ntekane , 2018) ได้เสนอข้อค้นพบสำคัญเกี่ยวกับบทบาทของโรงเรียนในการส่งเสริม การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง โดยเน้นว่าการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในกระบวนการศึกษาไม่ควรถูกมองว่าเป็นเพียงความสมัครใจของครอบครัวเท่านั้น หากแต่เป็นผลจาก ความสามารถของโรงเรียนในการอำนวยความสะดวก และเปิดพื้นที่ในการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง แนวคิดดังกล่าวเน้นว่า ครูและผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างโครงสร้าง สนับสนุน ที่เอื้อต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้ปกครอง การสร้างโอกาสและอำนวยความสะดวกให้ผู้ปกครองสามารถมีส่วนร่วมโดยตรงกับโรงเรียนในลักษณะนี้ ถือเป็นการส่งเสริม ความสัมพันธ์เชิงหุ้นส่วน ที่มีลักษณะร่วมมือมากกว่าการสั่งการ และเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความต่อเนื่องและความยั่งยืนของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา

เชลดอน (Sheldon, 2005) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในระดับโรงเรียน ประถมศึกษากับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยพบว่าการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในกิจกรรมของโรงเรียน เช่น การเป็นอาสาสมัคร การเข้าร่วมประชุม เป็นต้น มีส่วนช่วยสนับสนุนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

กูดอลล์ และมอนต์โกเมอรี (Goodall & Montgomery, 2014) เสนอแนวคิดจากการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง (Parental Involvement) ไปสู่การผูกพันของผู้ปกครอง (Parental Engagement) ซึ่งเป็นระดับที่ลึกซึ้งกว่า โดยเน้นการสร้างความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้น และการเป็นหุ้นส่วนที่แท้จริงระหว่างบ้านและโรงเรียน

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของครูประจำชั้นและผู้ปกครองจึงควรได้รับการออกแบบให้เป็นระบบที่เปิดกว้าง ยืดหยุ่น และเน้นความเท่าเทียม ซึ่งจะช่วยให้การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง ร่วมกับความเข้าใจในบริบทของโรงเรียนจะ

สามารถพัฒนาระบบการมีส่วนร่วมของครูประจำชั้นและผู้ปกครองได้อย่างยั่งยืนและมีความหมาย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ ใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ดำเนินงานเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ การศึกษาสภาพการดำเนินงาน การพัฒนาระบบ และการประเมินความเหมาะสมของระบบที่พัฒนา

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ใช้การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มเป้าหมายได้จากการคัดเลือกแบบเจาะจง จำนวน 49 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 1 คน ครูประจำชั้น 10 คน ครูผู้รับผิดชอบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 9 คน และเครือข่ายผู้ปกครองนักเรียน 27 คน เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม 3 ตอน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไป แบบประเมินสภาพการดำเนินงานตามองค์ประกอบของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ด้าน ในรูปแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และคำถามปลายเปิดเพื่อเสนอความคิดเห็นเพิ่มเติม เครื่องมือมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.98 รวบรวมข้อมูลโดยแจกแบบสอบถามและตรวจสอบความสมบูรณ์ก่อนวิเคราะห์ ข้อมูลทั่วไปวิเคราะห์ด้วยความถี่และร้อยละ ส่วนระดับการดำเนินงานใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยการมีส่วนร่วม ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 6 คน คัดเลือกแบบเจาะจงจากสถานศึกษาที่มีผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นเลิศและมีประสบการณ์ปฏิบัติงานไม่น้อยกว่า 1 ปี เครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยใช้ผลการศึกษาจากขั้นตอนที่ 1 เป็นกรอบคำถาม ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีอุปนัย พร้อมนำเสนอผลในลักษณะพรรณนาวิเคราะห์ เพื่อนำไปสังเคราะห์เป็นร่างระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยการมีส่วนร่วมของครูประจำชั้นและผู้ปกครอง

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของระบบ ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 4 คน และผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของโรงเรียนบ้านบางกัน 3 คน รวม 7 คน คัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือเป็นแบบ

ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของระบบที่พัฒนา ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเอกสาร และให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ส่วนข้อเสนอแนะ วิเคราะห์เนื้อหาและนำเสนอในรูปแบบการพรรณนาเชิงวิเคราะห์

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยการมีส่วนร่วมของครูประจำชั้น และผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนบ้านบางกัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พังงา สามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ โรงเรียนบ้านบางกัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พังงา

ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลเกี่ยวกับการสภาพดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำนวน 5 ด้าน ของโรงเรียนบ้านบางกัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พังงา และนำมาหาค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ผลปรากฏดังตารางที่ 1

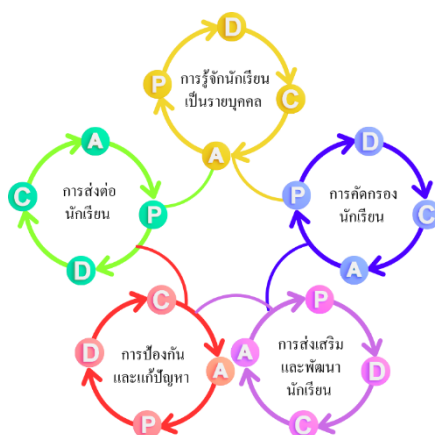
ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และผลวิเคราะห์ ของสภาพการ ดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบ้านบางกัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา พังงารวมทุกด้าน

ข้อที่	การดำเนินงานตามระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียน	ระดับความคิดเห็น (N = 49)		
		ค่าเฉลี่ย (μ)	ส่วนเบี่ยงเบน (σ)	การแปลผล
1	ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	3.90	0.67	มาก
2	ด้านการคัดกรองนักเรียน	4.01	0.62	มาก
3	ด้านการส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน	3.87	0.72	มาก
4	การป้องกันและแก้ไขปัญหา	4.04	0.63	มาก
5	การส่งต่อนักเรียน	4.10	0.61	มาก
รวม		3.98	0.65	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า โดยภาพรวมสภาพการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบ้านบางกัน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก ($\mu = 3.98$, $\sigma = 0.65$) โดยด้านการส่งต่อนักเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 ซึ่งเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.04 อยู่ในระดับมาก ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.87 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.90 อยู่ในระดับมาก และด้านการคัดกรองนักเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.01 อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยการมีส่วนร่วมของครูประจำชั้นและผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนบ้านบางกัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพังงา

ผู้วิจัยได้นำผลการศึกษาศภาพปัจจุบันมาสังเคราะห์และพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยประยุกต์ใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) เป็นกรอบการดำเนินงาน ส่งผลให้ได้ระบบที่มีองค์ประกอบสำคัญ 5 ด้าน ได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา และการส่งต่อนักเรียน ระบบที่พัฒนาขึ้นเน้นการมีส่วนร่วมของครูประจำชั้นและผู้ปกครองในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การวางแผน การดำเนินงาน การติดตาม และการประเมินผล โดยใช้ข้อมูลสารสนเทศของนักเรียนเป็นฐานในการตัดสินใจ ส่งผลให้กระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความเป็นระบบ ชัดเจน และสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยการมีส่วนร่วมของครูประจำชั้นและผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนบ้านบางกัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพังงา

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยการมีส่วนร่วมของครูประจำชั้นและผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนบ้านบางกัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพังงา

ตารางที่ 2 การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยการมีส่วนร่วมของครูประจำชั้นและผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนบ้านบางกัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพังงา

รายการ	ความเหมาะสม		ความเป็นไปได้	
	$\bar{X}$	แปลผล	$\bar{X}$	ระดับ
1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	1.00	เหมาะสม	1.00	เป็นไปได้
2. การคัดกรองนักเรียน	1.00	เหมาะสม	1.00	เป็นไปได้
3. การส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน	1.00	เหมาะสม	1.00	เป็นไปได้
4. การป้องกันและแก้ไขปัญหา นักเรียน	1.00	เหมาะสม	1.00	เป็นไปได้
5. การส่งต่อนักเรียน	1.00	เหมาะสม	1.00	เป็นไปได้
ภาพรวม	1.00	เหมาะสม	1.00	เป็นไปได้

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน พบว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.00 อยู่ในระดับร้อยละ 100.00 และด้าน ความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.00 อยู่ในระดับร้อยละ 100.00 ซึ่งมีความเหมาะสมและเป็นไปได้ทั้งสองด้าน

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า สภาพการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบ้านบางกันโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านการส่งเสริมและพัฒนา นักเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะสถานศึกษามีการดำเนินงานตามกรอบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ และครูมีบทบาทสำคัญในการดูแลนักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างใกล้ชิด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และทฤษฎีนิเวศวิทยาทางการศึกษาของ Bronfenbrenner (1979) ที่อธิบายว่าการพัฒนา

ผู้เรียนต้องอาศัยปฏิสัมพันธ์จากหลายบริบท โดยเฉพาะโรงเรียนและครู ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของศุภวรรณ ศุภสร และนเรศ ชันธะรี (2565) ที่พบว่าพบว่า การดำเนินงานทั้งห้ากระบวนการของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรอง การพัฒนาและส่งเสริม การป้องกันและแก้ไขปัญหา และการส่งต่อ ล้วนต้องอาศัยการประสานความร่วมมือจากหลายฝ่ายทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา โดยเฉพาะผู้ปกครอง ซึ่งเป็นผู้ใกล้ชิดและเข้าใจนักเรียนมากที่สุด และ

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยการมีส่วนร่วมของครูประจำชั้นและผู้ปกครอง สามารถสร้างรูปแบบการดำเนินงานที่เป็นระบบ โดยประยุกต์ใช้วงจรคุณภาพเดมมิง (PDCA) ครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญทั้ง 5 ด้าน ทั้งนี้เป็นเพราะการนำแนวคิดการบริหารเชิงระบบ และการบริหารคุณภาพของ Deming (1986) มาประยุกต์ใช้ร่วมกับแนวคิดการมีส่วนร่วมของ Epstein (1995) ที่เน้นความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและครอบครัวในการพัฒนาผู้เรียน ทำให้การดำเนินงานมีความต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับกนกวรรณ อุ้นจิตต์ (2565) พบว่า การดำเนินงานให้เกิดประสิทธิภาพและบรรลุผลสำเร็จจำเป็นต้องอาศัยการทำงานร่วมกันเป็นทีม ตลอดจนความร่วมมือจากบุคลากรภายในโรงเรียนและชุมชน เพื่อพัฒนาและส่งเสริมนักเรียนให้มีความพร้อมทั้งด้านร่างกายและจิตใจ และสอดคล้องกับขวัญเนตร มูลทองจาด และนุชนรา รัตนศิริระประภา (2564) ที่พบว่า สถานศึกษาที่มีการจัดทำข้อมูลนักเรียนรายบุคคลอย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งมีการประสานความร่วมมือระหว่างครู ผู้ปกครอง และชุมชน จะช่วยให้การช่วยเหลือนักเรียนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของระบบ ผลการประเมินพบว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุดในทุกด้าน แสดงให้เห็นว่าระบบมีความสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและสามารถนำไปใช้ได้จริง โดยเฉพาะการเน้นบทบาทครูประจำชั้น การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และการใช้ข้อมูลในการตัดสินใจ ซึ่งช่วยให้การดำเนินงานครอบคลุมทั้งด้านการป้องกัน ส่งเสริม และแก้ไขปัญหาย่างเป็นระบบ ผลดังกล่าวสอดคล้องกับพิชญ์ ภูมิใจสุขสันต์ และอาภาพรณ ประทุมไทย (2568) ที่พบว่า การกำหนดบทบาทหน้าที่ของครูประจำชั้นอย่างชัดเจน และการใช้ข้อมูลนักเรียนรายบุคคลในการวิเคราะห์และวางแผนการช่วยเหลือ เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยยกระดับประสิทธิภาพของระบบ

ดูแลช่วยเหลือนักเรียน และสนับสนุนการพัฒนาผู้เรียนได้อย่างรอบด้านมากยิ่งขึ้น และณัฐริณีย์ น้อยจันทร์ และคณะ (2565) ที่พบว่า ความสำเร็จของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจำเป็นต้องเริ่มจากการมีส่วนร่วมของภาคีสำคัญอย่างน้อย 4 ฝ่าย ได้แก่ ผู้บริหาร ครู นักเรียน และชุมชน ซึ่งองค์ประกอบความสำเร็จประกอบด้วย วิสัยทัศน์ร่วม ภาวะผู้นำร่วม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และการร่วมมือประเมิณผล ซึ่งทำให้การดำเนินงานมีความชัดเจน ต่อเนื่อง และมีประสิทธิภาพสูงขึ้นอย่างเป็นระบบ

การวิจัยครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องอาศัยการดำเนินงานเชิงระบบ การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และการใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นฐาน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการยกระดับคุณภาพการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เกิดความยั่งยืน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้การมีส่วนร่วมของครูประจำชั้นและผู้ปกครองสามารถยกระดับประสิทธิภาพของการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างเป็นระบบและสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา **1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้** ประกอบด้วย 1.1 สถานศึกษาควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครูประจำชั้นและผู้ปกครองในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 1.2 ควรนำกระบวนการ PDCA มาใช้ในการบริหารจัดการระบบเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง **2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป** จากประเด็นที่ค้นพบจากการวิจัยที่สำคัญ ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในบริบทของสถานศึกษาที่มีขนาดหรือบริบทแตกต่างกัน

เอกสารอ้างอิง

- กนกวรรณ อุ่นจิตต์. (2566). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขนาดเล็ก. *วารสารการศึกษาบัวบัณฑิต*, 12(1), 27-36.
- กรดา มลิล. (2564). การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1. ใน *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.

- ขวัญเนตร มูลทองจาด และนุชนรา รัตนศิริประภา. (2564). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดอุดมรังสี. ใน *วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 12(2), 35-49.
- ชุติมา ประทุมชาติ. (2568). การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบ้านปลวกแดง. *วารสารชมรมบัณฑิตศิลป์*, 3(1), 50-61.
- เชาวลิต ยิ้มแย้ม. (2566). การจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน. ใน *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- จุฑามาศ ช้างคำ. (2567). การพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านการคัดกรองนักเรียน. ใน *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
- ณัฐริณีย์ น้อยจันทร์ และคณะ. (2565). การพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วย PLC. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม*, 24(2), 310-322.
- เด่นศักดิ์ สุริยะ. (2566). การดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในกลุ่มโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงราย. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี*, 13(3), 100-109.
- ปรียา ภัทรศรีไกร. (2565). การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุค New Normal. ใน *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด.
- พิศมัย ถิ่นน้อย. (2563). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยมีส่วนร่วมของชุมชน. ใน *ดุชนิพนธ์*. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ศุภวรรณ ศุภสร และนเรศ ชันชะรี. (2565). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน. *วารสารบริหารการศึกษาบวบัณฑิต*, 22(1), 73-80.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). *แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- Epstein, J. L. (1995). School/family/community partnerships. *Phi delta kappan*, 76(9), 701-712.
- Good, C. V. (1973). *Dictionary of education (3rd ed.)*. McGraw-Hill Book Company.

Goodall, J., & Montgomery, C. (2014). Parental involvement to parental engagement: A continuum. *Educational Review*, 66(4), 399–410.